І гужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 125. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 1-го ЛИПНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JULY 1, 1959 No. 125. VOL. LXVI.

КОНГРЕС ПРИЙНЯВ КОМПРОМІСОВИЙ ПОДАТКОВИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ

Вашингтон. — В понеділок дня 29-го червня ц. р., Конгрес затвердив і відіслав до підпису Президентові оконечно зредаґований спільною палатно - сенатською конференцією законопроєкт про продовження дійсности корпораційних прибуткових податків і податків від надмірних приходів, яка кінчалася з днем 30-го червня ц. р. Президент Айзенгавер мав підписати переданий йому компромісовий законопроєкт вже у вівторок 30-го червня ц. р. і після його підпису дійсність згаданих вище податків буде продовжена на один рік. Законопроєкт був прийнятий Палатою Репрезентантів без більшої дискусії, але зустрівся з гарячою дебатою в Сенаті, яка тривала шість години і після якої закон був затверджений 57 голосами проти 35. Опозиція проти компромісового законопроєкту в Сенаті була викликана тим, що палатно - сенатська конференція не узглянила майже ніякої із поправок Сенату до цього законопроєкту. За продовження податків від корпораційних і надмірних прибутків голосувало 32 республіканці і 25 демократів і проти цього продовження голосували самі демократи. Податки, що їх дійсність продовжено на один рік, давали досі державній скарбниці 3,138,000,000 долярів річно і вони були встановлені на тимчасовій базі ще під час Корейської війни з метою покриття біжучих воєнних витрат. Дійсність цих податків продовжувано шість разів. Вони виносять 52% від корпораційних прибутків. Податки ж від продажу товарів охоплюють горілку, пиво, вино, цигарети, автомобілі і автомобільні частини. З усіх п'яти поправок до цього законопроєкту, що були запропоновані Сенатом, палатно - сенатська комісія прийняла тільки дві. Зокрема не пройшла повністю сенатська пропозиція скасувати цілком податки від їзди залізницями і літаками, які виносять тепер 10% від ціни пасажирського білету. Конференція погодилася зредукувати цей пасажирський податок до 5%, але починаючи щойно від 1-го липня 1960 року.

МекЕлрой заявляє, що СССР не веде перед в продукції далекосяжних ракет

Квантіко, Вірджінія. — Секретар оборони Ніль Мек Елрой перед річною конференцією в справі оборони країни заявив на пресовій конференції, що він і надалі вірить в те, що СССР не випередив ЗДА в продукції далекосяжних ракет, бо повідомлення розвідки говорять про те, що совєти мають кілька їх у цій ділянці, і тому СССР може мати готові міжконтинентальні ракети щонайвище одночасно із ЗДА. Таким чином і ЗДА і СССР не вспіли згідно з пляном мати вже тепер готові до акції ці ракети, бо і ЗДА мали деякі непередбачені труднощі в продукції міжконтинентальної ракети „Атляс", яка може летіти на віддаль 5,500 миль. — МекЕлрой признав, що СССР до кінця цього року матиме 10 таких ракет, але не сказав, скільки їх матиме ЗДА в тому самому часі, але він давніше заявляв, що ЗДА зовсім не думають вести перегони в цій ділянці з комуністами. Мек Елрой казав, що керована ракета „Атляс" має бути готова до боротьби не при кінці червня, як давніше пляновано, тільки 60 днів пізніше. — Перша успішна проба цією ракетою відбулася 28 листопада 1958 р. Досі було 25 проб, з того 9 неуспішних, 6 частково успішних і 10 успішних.

Гертер плянує наменувати Болена своїм дорадником в справах СССР

Вашингтон. — З державного департаменту повідомляють, що державний секретар Крістіян А. Гертер плянує наменувати амбасадора до Філіппін Чарлза Е. Болена на його дорадника в справах СССР. Але це залежатиме від того, чи Болен схоче прийняти цей пост, бо він має 54 роки і незабаром матиме право на повну емеритуру, під час якої хотів би працювати приватно, щоб поправити свої фінансові обставини. Болен знає добре відносини в СССР, бо він їх вивчав від 1929 року разом із Джорджом Ф. Кенаном, коли плянували нав'язати дипломатичні відносини з Москвою. Під час війни Болен був перекладачем президента Ф. Д. Рузвелта під час конференції в Ялті, 1945 р. Він був амбасадором ЗДА в Москві від 1953 до 1957 року. Проти його номінації на амбасадора протестував сен. Джозеф МекКарті та інші республіканці, але Президент не послухав цього протесту. Державний секретар Джан Фостер Доллес вислав тоді Болена в Манілі на Філіппінах, як у Москві.

В АМЕРИЦІ

● В Мелдріні, Джорджія — їхав поїзд із цистернами, наповненими газом бутаном через дерев'яний міст, і саме тоді через експльозію загорівся один із так скоро, що 17 осіб згоріли з горіючого газу, які купалися або відпочивали внизу в рікі Оджіні або на ній. Численні особи попечені, деякі з них находяться в критичному стані. Деякі люди згинули в своїх авто, а інші, які пікнікували, матимуть нагоду досліджувати це явище.

● Президент Айзенгавер заявив, що порозуміння в справі торгівлі між державами вільного світу — це важливий інструмент, яким можна побороти спроби комуністів мирним способом підкорювати собі деякі країни. Президент сказав, що ЗДА мусять збільшувати торгівлю закордоном, щоб допомогти своїм союзникам, які стоять в одному фронті проти комуністичної агресії.

● 7-го липня буде рідке астрономічне явище, бо плянета Венера буде проходити перед ясною зіркою Регулюс. Це явище буде видко в Европі і на Близькому Сході, тому астрономи Гарвардського університету вирушують туди, щоб фотографувати та міряти світло, щоб тим чином пізнати температуру та густоту атмосфери. Від 300 років вчені дивляться на зорі, але аж тепер вони

● Американсько-Жидівський Річник на 1959 рік подає факти і дані про жидів у світі, і з нього довідуємося, що в ЗДА живе тепер 5,260,000 жидів, з чого 80 відсотків народжених вже в цій країні. Цей річник видають від 1899 року, коли у ЗДА було тільки 600 жидівських релігійних громад, а тепер їх 4,000. В 1899 році дві третіх всіх жидів у ЗДА були народжені поза ЗДА.

● Професор фармакології в Рутґерському університеті д-р Мортон Родман доповідав у фармацевтичному товаристві в Атлантик Сіті, Н. Дж., і твердив, що один більйон людей у світі хворіє на різного роду хробаки, які дістаються до людського організму. В самій Америці цих людей із хробаками є аж 20 мільйонів — твердить проф. Родман.

● Уряд Публічного Здоров'я ЗДА опублікував висліди дослідів, які стверджують те, що той дим, який виходить із авт і автобусів, є дуже шкідливий, головним чином тим людям, що хворіють на серце і на злу циркуляцію крови та всім курцям цигарок, які втягають те занечищене повітря, бо тоді зменшується кров курців.

ТОРОНТО ВІТАЄ ЄЛИСАВЕТУ II.

Англійська королева Єлисавета II і її чоловік князь Филип їдуть у відкритому авті в Торонті, населення якого вітало їх ентузіястично. Королівська пара відбуває подорож по Канаді

ІВАН КОКОЛЬСЬКИЙ ОБРАНИЙ НА ГОЛОВУ ОКРУЖНОГО КОМІТЕТУ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ СТЕЙТУ РОВД АЙЛЕНД

Вунсакет, Р. А. — Минулої суботи, 27 червня ц. р., тут відбулися основуючі збори Округного Комітету Відділів УНСоюзу стейту Ровд Айленд, який об'єднує не лише всіх сім Відділів того стейту, але також два Відділи зі стейту Массачусетс, а саме з Тавнтону і Блекстону. Зборами, у яких взяли участь репрезентанти всьмох Відділів, проводив місцевий головний радний УНСоюзу п. Іван Кокольський, а секретарювали Ярослав Кендефорський та Павло Демуш. Збори прийняли правильник постійної окружної союзової організації та обрали її першу Управу в такому складі: Іван Кокольський — голова, Юрій Тренкель та Володимир Любінський — містоголови, Степан Бардачевський — секретар, Дмитро Лободяк — касир, Вільям Томашек і Петро Фірман, — члени Управи, Іван Лаба, Ярослав Кендефорський і Карло Сідзінський — контролери. Після цього прияні вислухали доповіді головного секретаря УНСоюзу, Ярослава Падоха про 65-ліття УНСоюзу та завдання, які стоять перед усім союзовим членством у зв'язку з цим ювілеєм, а зокрема про потребу здобути до УНСоюзу тих українських громадян, які в ньому досі не знайшлися. Присутні секретарі Відділів та інші члени відділових урядів зобов'язалися виконати прийняту на себе квоту нових членів, для ділового відмічення союзового ювілею, а для святочного відмічення того ювілею влаштувати спільними силами відділів велике союзове свято в Вунсакеті восени цього року. Доповідь доповнила оживлена дискусія приявних, серед яких, крім відділових урядовців, було багато місцевих громадян, між ними парох місцевої православної церкви, в приміщенні якої відбулися збори, о. Михайло Мостенський, адвокат і стейтовий асемблімен Орест Чаґрин, д-р Єфрем Веремчук, д-р Йосип Короней, д-р Володимир Коропей з Потакету, проф. Трохим Пасічняк і ін. Головну заслугу в підготові й переведенні цих успішних зборів має довголітній головний радний УНСоюзу Іван Кокольський. Новоутворена окружна союзова організація має всі вигляди на те, щоб ці стати провідним прикладом для інших.

МИНУЛОЇ НЕДІЛІ ПОЧАВСЯ ДІВОЧИЙ ДИТЯЧИЙ ТАБІР НА СОЮЗІВЦІ

СОЮЗІВКА ГОТОВА ДО ПЕРШОГО В СЕЗОНІ „ЗДВИГУ ГОСТЕЙ" З КІНЦЕМ ЦЬОГО ТИЖНЯ. В СУБОТУ ВИСТУПИТЬ АНСАМБЛЬ АРТИСТІВ ЛЕГКОГО ЖАНРУ

Союзівка, Кергонксон. — 35 із 50 зголошених дівчат у віці від 7 до 12 років перебуває тепер на дитячому таборі на цій оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах біля містечка Кергонксон, а інші заповіли свій приїзд впродовж цього тижня. Табір приміщений в прирідно відділеній від Союзівки, прекрасній віллі „Львів", окремим, побудованим минулого року купальним басейном для дітей, окремою кухнею і їдальнею для них та необмеженими можливостями відпочинку, розваги і виховання. Табір є під управлінням Союзівки, а керує ним, при допомозі відповідних виховників, найбільш кваліфікована у виховних справах п-ні Аполлонія Книшівська. Дівочий табір триватиме до 18-го липня, а опісля почнеться хлоп'ячий, що триватиме до 8-го серпня. Більшість дітей до дівочого табору зголосились з батьками уже минулої суботи. В неділю була відправлена для них та для гостей Союзівки вперше в цьому сезоні Служба Божа, яку відслужив веч. о. Ярослав Кекіш, що раніше відправив богослуження на сусідній оселі СУМА в Еленвілл. Богослуження тепер відправлятимуться вже кожної неділі. Хоч сезон на Союзівці вже почався і біля сотні гостей вже тепер користає з усіх великих відпочинкових можливостей тієї оселі, то формальне започаткування цьогорічного літнього сезону на цій оселі буде щойно з кінцем найближчого довгого кінця тижня, зв'язаного зі Святом Незалежности 4-го липня. В цьому дні, в суботу ввечорі, відбудеться на Союзівці і перша в цьому сезоні культурноозважова імпреза, яку виконає Ансамбль акторів легкого жанру з артистами: Іванкою Коновів, Марією Лисяк, Валею Калин, Ярославом Рудакевичем і Миколою Понеділком у своєму складі. У програмі, яку заповідатиме Іван Керницький, оригінальні музичні куплети, гуморески, пісеньки, музичні точки, тощо. Управління Союзівки з п. Данилом Слободяном і п. Володимиром Квасом на чолі, приготовилось щоб примістити і забезпечити усім потрібним навіть найбільшу в наших можливостях кількість гостей.

НАЙВИЩИЙ СУД ЗДА ЗАКІНЧИВ 1958 — 1959 СЕСІЮ

Вашингтон. — Найвищий Суд ЗДА 29-го червня закінчив цьогорічну сесію 1958—1959, вирішивши в останньому дні праці кілька важливих справ. 1. Більшістю 8 до 1-го полоса суд вирішив, що ані Конгрес ані Президент не мають права заборонити кому-будь із 3,000,000 робітників, затруднених в оборонному промислі, бути присутніми при зізнанні свідків, що його оскаржують, та ставити тим свідкам перехресні запити. — 2. Найвищий Суд ЗДА поширив імунітет, яким досі звичайно користувалися члени кабінету, на всіх нижчих урядовців, яких не можна скаржити за дискредитацію, доконану під час урядової заяви. — 3. Імунітетом користуються і ті радіові стації, які, згідно з законом про „рівний час", дозволили промовляти кандидатам для відповіді політичним противникам 4. Найвищий Суд вирішив, що нюйоркський стейт не має права заборонити продавати повість англійського повістяра Д. Г. Лоренса „Коханок лейді Честерлі", як неморальну, бо це було б порушенням конституційних прав американських громадян.

ВІДЗНАЧИЛИ 300-ту РІЧНИЦЮ ПЕРЕМОГИ УКРАЇНИ ПІД КОНОТОПОМ

В неділю 28-го червня ц. р. на площі Ричвуд в Віпані, Н. Дж., після Богослуження в православному і католицькому обрядах,відбулася національна маніфестація українців Нюйоркської Метрополітальної Округи на відзначення 300-літньої річниці перемоги України над Москвою під Конотопом. Коло 2,500 присутніх на цій маніфестації схвалили протестаційну резолюцію проти посиленого шовіністичного режиму імперської комуністичної партії на Україні. В цьому протесті-резолюції, яка буде подана в наступ. числі, присутні закликають вільний світ стати в обороні проти нечуваного досі духового винародовлювання 40-мільйонової нації, що узаконене квітневою постановою Верховного Совету УССР „відповідно до закону Верховного Совету СССР", зобто Москви. Офіційна частина маніфестації складалась з привіту Президента УККА п. Д. Галичина і промови п. І. Вовчука, в якій голова ГУ ООЧСУ, насвітливши події з доби руїни 250 і 300 років тому, закликав присутніх стати одностайно в обороні проти наступу московсько-большевицького імперіялізму на українську культуру. Присутніх вітав від козаків отаман Г. Вілий. Проф. М. Чировський, що проводив офіційною частиною, відчитав низку привітів від конгресменів і сенаторів, зокрема палкий привіт від віце-президента Ніксона. У мистецькій частині виконано монтаж за п'єсою „Іван Мазепа" Л. Старицької - Черняхівської в постанові режисера Б. Паздрія і з участю артистів В. Левицького, М. Степової - Карп'як, Яр. Пінот - Рудакевича, Вол. Карп'яка, Е. Левицького і Б. Паздрія. Хор „Гомін" під диригентурою М. Кормелюка відспівав низку пісень, а Юнацтво СУМА виступало з рядом вокально - музичних точок. Під час масових танків і розваг на площі грала духова оркестра „Сурма" з Джерзі Сіті. В почесній Президії маніфестації засідали представники українських церков і організацій, запрошених на маніфестацію. Маніфестацією керував Діловий Комітет на чолі з мгр. Вол. Боровиком. Від присутніх усіх, що схвалені резолюції разом з апелем Ділового Комітету бути, не поширювати на відкритті совєтської виставки в Ню Йорку.

● Д-р Едвард М. О'Коннор, колишній член урядової комісії для справ ДП був почесним гостем на бенкеті, що його влаштували Американські Приятелі АБН в неділю дня 21-го червня ц. р. в УНДомі у Бофало. Голова екзекутив. проводу ПАБНА д-р Нестор Процик вручив д-рові Конорові спеціяльну плякету для відзначення його праці в користь втікачів і його безкомпромісового ставлення до большевизму. Крім цього д-р О'Коннор був обраний почесним головою ПАБНА.

Започатковано акцію створення центру української документації

Ню Йорк. — В неділю 28 червня ц. р. відбувся перший з'їзд українських бібліотекарів і бібльофілів зацікавлених у створенні зведеного каталога українікu у вільному світі. З'їзд відбувся в приміщенні Українського Інституту в Америці й участь у ньому взяли члени українських наукових установ і дослідчих центрів, як УІА, УВАН, НТШ, УТІ Пролог-у, ОУІнженерів, та ін. З'їздом проводив п. Ю. Ревай, а секретарювала проф. О. Василева. В програмі з'їзду були доповіді проф. Я. Рудницького, голови УВАН у Канаді, про цілі й завдання Центру української документації та зведений каталог українікu, а також д-ра К. Варварова з Вашингтону про перспективної і поточної бібліографії. Над доповідями взялась жвава дискусія, в якій брали участь, між іншим проф. В. Міяковський, проф. Д. Горняткевич, проф. В. Чапленко, інж. д-р В. Кобринський, д-р М. Кобринська інж. К. Церкевич, проф. Г. Костюк та ін. Підсумки дискусії зробив президент Українського Інституту в Америці п. В. Джус. У висліді нарад створено Діловий Комітет, найближчим завданням якого буде поробити конкретні заходи щодо урухомлення Центру української документації — зведеного каталогу українікu у вільному світі.

200 дітей зголошено до літнього табору на оселі СУМА

Еленвіл, Н. Й. — Дві сотні дітей, дівчат і хлопців, зголошено цього року до літнього відпочинково-виховного табору на сусідській до Союзівки оселі СУМА — поінформував цьогорічний директор тієї оселі мгр. Іван Базарко, що вже від деякого часу наглядає над підготовою оселі до цього відповідального завдання. Стільки ж, якщо не більше пластунів візьме участь у цьогорічному таборуванню на своїй оселі в Іст Четгем. Сотні дітвори зголошено також до пластових і сумівських таборів в інших місцевостях, і на оселі МУН в Лігайтоні в Пенсильванії. На оселі СУМА в Еленвілі тим часом відбувається вишкільний табір виховників, до якого зголосилось 120 тих виховників, що мають піклуватись таборовими кадрами СУМА в чотирьох таборах тієї організації в цій країні та в двох в Канаді. Вишкільний табір виховників веде д-р Гута з Канади при співпраці ряду інших кваліфікованих інструкторів, між якими є і проф. Саган з Бофало, голова Центральної Виховної Ради СУМА.

● Володимир Ванчицький, — син панства Ванчицьких з Філадельфії, Па. одержав від фірми Фуд Фер чотирорічну стипендію на продовжування студій у Темпл Університеті у Філадельфії. Володимир прибув із своїми батьками до ЗДА в 1949 році і закінчивши тут з відзначенням школу, почав студії. Він є активний в Пласті, в „Молодій Просвіті" і в Лізі Католицької Молоді. Він, як і його батьки та сестра і брат є членами 397-го Відділу УНСоюзу.

У НЮ ЙОРКУ ВІДКРИТО СОВЄТСЬКУ ВИСТАВКУ З УЧАСТЮ ПРЕЗИДЕНТА АЙЗЕНГАВЕРА

Ню Йорк. — Президент Айзенгавер прилетів в понеділок 26-го червня з Вашингтону до Нюарку, а відтіль автом поїхав до Колізею в Ню Йорку, де 70 хвилин перевів на огляданні совєтської виставки, як її перший американський відвідувач. Президент перейшов всі поверхи, виповнені кругло 10.000-ми експонатів, але найдовше зупинився у відділах присвячених культурі зокрема малярству. У виставковому буфеті Президент підніс тост на успіх вистави. У поході Президента був його син, майор Джон Айзенгавер, заступник державного секретаря Даґлес Діллон, амбасадор при Об'єднаних Націях Генрі Кебот Лодж і ін. Придивляючись експонатам, що вказували на користування атомовою енерґією для мирних цілей, Президент сказав: „Я проповідував це діло від шістох років". Офіційне відкриття виставки відбулось ні від з'їзду Президента. Во зо розпочалось відігранням державних Гимнів американського і совєтського, після чого першим промовляв посадник Ню Йорку Р. Вагнер. Після нього довшу промову виголосив віце-президент Ричард Ніксон, який пригадав, що одначово ця совєтська виставка, як і американська, яку він, Ніксон, має відкрити в Москві 25-го липня ц. р., є вислідом порозуміння січня минулого року. Ніксон звернув увагу, що не можна сподіватися від отаких виставок ліквідації існуючих розбіжностей, але мовляв — вони помагають взаємному зрозумінню та мирному суперництву. Проте й брак взаємного зрозуміння не є одинокою перешкодою для мирного співжиття між комуністичним світом і світом поза цими кордонами. „Знаємо, що тут основні конфлікти інтересів і глибокі розбіжності між ідеологіями, що їх годі легко відсунути". Віце-президент висловився проти того, щоб дозволити на щораз більше загострювання розбіжностей, „які розвинулись би в конфлікт, що закінчився б знищенням нашої цивілізації". Тому, мовляв, треба збільшувати взаємні обміни і контакти та вести переговори про існуючі різниці в атмосфері зрозуміння. „Іншими словами — сказав Ніксон — нема магічної формулки, яка розв'язала б між нами існуючі проблеми, і нема такої конференції „на вершинах", яка на драматичний лад засічила б напруження у світі. Шлях до миру довгий і твердий і мусимо ступати по ньому ми та однаково народи, як їх лідери мусять до найвищого ступня виявляти терпеливість та зрозуміння". Ніксон підкреслив потреби „чесного суперництва". Звертаючись до Фрола Козлова він звернув його увагу, що в Америці він може перевірити, як тут кожний громадянин може свобідно критикувати уряд, — він може пізнати, як тут вільно діють професійні спілки і вільно розвивається торговельне суперництво. „Але американський нарід — казав Ніксон — є не тільки сильний матеріяльно, — він з'єднений теж духово під проводом Президента, що працює для світу, в якому люди живуть одні з одними в мирі, справедливості і волі". Промова Ніксона була негайно перекладена на російську мову, після чого по-російськи виголосив свою промову перший совєтський віце-прем'єр Фрол Козлов. Він переконував слухачів, що Совєти „є твердими оборонцями миру і тільки миру", та що „ми (себто большевики) любимо й божаємо мир". Нарікав на погіршення взаємин між ЗДА і СССР після останньої війни, згадав різних великих американських мужів та навів слова Емерзона, що „страх завжди походить з несвідомості". Підкресля бажання Совєтів відбувати багато конференцій для вияснення опіній про актуальні проблеми". Наприкінці своєї промови Козлов відчитав листа від Хрущова, після чого перерізав стрічку, що ділила гол від виставових кімнат. Про саму виставу перші американські оцінки стверджують, що вона не показує такого життя, як воно нині є в Совєтах, тільки таке, що його большевики хочуть мати для майбутніх поколінь. Стосується це наприклад моделю будинків летовища, яких нема тепер ніде в Совєтах, чи зразкового трикімнатного помешкання, що його Совєти „плянують" для своїх громадян в рамцях теперішньої семирічки.

Папа Іван XXIII видав заклик до християнського світу — помогти втікачам

Рим. — Папа Іван XXIII видав заклик до всього християнського світу, щоб він включився до Року Втікача та причинився найвидатніше до принесення пільги долі втікачів. Папа пригадав „нещасливих братів", які стали бездержавними і бездомними наслідку недавньої світової війни. Папа пригадав слова з Євангелії св. Апостола Матея, якими Христос говив: „Бо я голодував і ви дали мені їсти; жаждував, і напоїли мене; був чуженицею, і прийняли мене; нагий, і з'одягли мене; недугував, і одвідали мене; був у темниці, і прийшли до мене..." Закликавши всіх охочих людей, які „не мають камінного серця", щоб вони несли допомогу втікачам, що їх нараховується на 15 мільйонів осіб — Папа водночас звернувся до урядів усіх держав, щоб вони відкривали кордони для приміщення втікачів, що втратили свої батьківщини.

У СВІТІ

● Жан Жак Серван-Шрайбер, французький комбатант з останньої світової і альжирської воєн, редактор ліберального тижневика „Ль' Експрес" в Парижі, впав жертвою правих екстремістів, які розбили скляне вікно його бюро і важко його побили. Шрайбер осуджував організацію колишніх вояків, що боролися в Альжирі проти повстанців, але виступає проти знущань, що їх допускаються французькі вояки, та поручають безпосередні переговори з мусульманськими націоналістами.

● Папа Іван XXIII, прийнявши на парадній авдієнції французького представника генерала Шарля де Голя, прославляв здібність Франції переборювати глибокі кризи та працю режиму де Голя „для миру і добробуту". Але візита де Голя в Італії не принесла Франції бажаних вислідів: італійці не хочуть французького лідерства в обороні середземноморського обширу, ані не хочуть бути спільниками в добуванні нафти в Сагарі, щоб не наражувати собі прихильности афро-азійських мусульманських народів.

● У Франції продовжується взаємне винищування альжирських націоналістів, зорганізованих у двох суперницьких таборах. У промисловому місті Ліоні знайдено під муром на передмісті трупи сімох альжирців, що їх противники, схопивши, вишикували під мур та розстріляли. Восьмий, який прикинувся мертвим, пізнав у поліційному альбомі двох убивників. У Франції живе 350,000 альжирців, що їх неможливо контролювати.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED - 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МІСІЯ КОЗЛОВА В АМЕРИЦІ

Один із совєтських віце-прем'єрів та майбутніх претендентів на спадщину диктатури по Хрущову, Фрол Козлов, прибув минулої неділі до ЗДА, щоб — формально — відкрити совєтську виставку в нюйорському Колізеї. У своїй вступній заяві на летовищі він нічого не згадував щодо пляну будь-яких розмов із американськими державними керівниками про актуальні міжнародні справи. Однак, такі розмови не виключені, тим паче, що през. Айзенгавер заповів на своїй пресовій конференції, що він прийме Козлова.

Деякі західні оптимісти не виключають, що Козлов дістав від Хрущова доручення зм'якшити враження, що його зробила у Вашинґтоні невдача Женевської конференції, і промостити шлях до конференції „на вершинах", передумовою якої Айзенгавер вважає договореність бодай у справі Берліну. Однак, водночас ґазети звертають увагу на те, що й із приїздом Мікояна минулої зими зв'язувано подібні надії. Правда, Мікоян приїздив „приватно", і у Вашинґтоні не квапились заводити з ним розмови, сам же Мікоян виявив найбільше зацікавлення в отриманні довготермінового кредиту від Америки, потрібного Совєтам для здійснення семирічки, що — очевидно — не стрінулось з захопленням збоку Даґласа Діллона та приватного банкового світу. Коли ж Мікоян вернувся до СССР, після двотижневого об'їзду Америки, де мав найповнішу свободу рухів і навіть змогу без попередження стукати до приватних помешкань американських робітників, — совєтська преса не перестала представляти Америку, як країну нужди, де мільйони безробітних голодують, мільйони живуть в старих халупах, а дальші мільйони ведуть расову боротьбу. Сам Мікоян не вийшов у своїх публічних заявах про Америку поза пропаґандивне приписування покійному державному секретареві Доллесові „зміни поглядів", що зустрілось з рішучим спростуванням державного департаменту.

Отож, дуже сумнівно, чи Фрол Козлов залишить своїми теперішніми відвідинами в ЗДА помітніший слід на відносинах між Америкою і Совєтами, ніж залишив був Анастас Мікоян. Цей сумнів тим більше виправданий, що в той самий день, коли совєтський турбомоторовий літак привіз Козлова до Ню Йорку, в Москві міністер закордонних справ Андрей Громико роздав журналістам 15-сторінкову заяву з оскарженням Заходу в тому, що це він унеможливив порозуміння на Женевській конференції міністрів, і з підтриманням совєтської вимоги закінчити „окупаційний стан" в західньому Берліні. Те саме становище зайняв минулого тижня Нікіта Хрущов у своїй розмові з Авереллом Гарриманом. Тому дуже трудно припускати, що Козлов, який не є сувереном своєї волі, а є тільки виконавцем волі Хрущова, в розмовах з Айзенгавером чи Гертером відхилиться від заяв свого „босса". Очевидно, що той „босс" міг дати йому тайне доручення, але треба дуже сумніватися, що таке доручення заперечувало б основні цілі совєтської політики, що їх минулого тижня спрецизував у своїй радіо-промові Кристіян Гертер: прилучення західнього Берліну до комуністичної Східньої Німеччини та намагання включити у сферу комуністичних впливів цілу Німеччину.

Тим часом по Америці роз'їздить черговий висланець червоної Москви. На летовище, де він висадився, не з'явилась жадна група американських громадян із східньо-европейських країн з летючками і транспарентами, що пригадували б — хто такий Козлов і яка його справжня місія. Це не є місія „задля покращування зрозуміння між народами для добра світового миру", тільки — для ведення односторонньої совєтської пропаґанди для морально-політичного демобілізування американського громадянства та сіяння в ньому баламутства. Фрол Козлов почав вести пропаґанду осягів СССР від першої хвилини, як тільки ступив на американську землю, бо прославляв рекордову швидкість, з якою його літак переборов віддаль з Москви до Ню Йорку. Виставка в нюйоркському Колізеї, яка — зрештою — вимагає окремого обговорення, має теж на меті пропаґанду, бо вона промовчує найважливішу й найосновнішу правду про Совєти: кошт мільйонів людських жертв, невольницької праці та жалюгідного життьового стандарту мешканців СССР, яким оплачено експонати, виставлені в Колізеї. Водночас, з наказу тої державно-партійної верхівки, що її членом є Козлов, совєтське радіо і преса почали насміхатись з американської виставки, яка має бути відкрита 25 липня в Москві, що вона — мовляв — не представляє дійсного життя в Америці. Так большевики розуміють льояльність у „культурному обміні" для „кращого взаємного зрозуміння". І по цій самій лінії іде візита Фрола Козлова.

ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ МОРСЬКОГО ШЛЯХУ СВ. ЛАВРЕНТІЯ

26-го червня президент Айзенгавер і англійська королева Єлисавета II, офіційно відкриваючи Морський шлях св. Лаврентія, заявили, що цей великий технічний осяг є найкращим ствердженням того, як успішно дві сусідські країни можуть співпрацювати для свого спільного добра і для добра усього світу.

Відкриття Морського шляху св. Лаврентія дозволяє вперше в історії цього континенту океанічним кораблям запливати з портів усього світу аж до Шикаґа й Дулуту, це значить до половини ЗДА, понад дві тисячі миль углиб цього континенту. Цей факт матиме великий вплив на розвиток північної частини ЗДА і великої частини Канади, бо дешевий водний транспорт допомагатиме ростові торгівлі і промислу в тих районах. Вже тепер місто Боффало хвалиться тим, що привіз товарів із закордону до цього міста збільшився кілька разів, від коли почали курсувати океанічні кораблі по ріці св. Лаврентія.

Теперішній морський шлях св. Лаврентія є ще дуже обмежений у своїх можливостях, які треба буде поширювати, розбудовуючи цей новий транспортовий засіб. Та навіть і при теперішніх можливостях цей новий водний шлях, як це передбачає Корпорація для розвитку цього шляху, в 1965 році перевезе коло 50 мільйонів тонн вантажу (нюйоркський порт в 1957 році обслужив 148 мільйонів тонн).

Усі передбачають, що нову водну артерію будуть поширювати і вдосконалювати, і що вона мусить стати дійсним продовженням океанічного шляху. Професор економіки в університеті Вестерн Резерв в Клівленді, Мервін Барлун на основі розвиткових тенденцій в економіці країни передбачає, що в роках 1980-2000 цей новий водний шлях спричинить великі зміни в цілій цій країні. Коли прийняти, що економіка ЗДА буде розвиватися без жадних посторонніх впливів, то в 1980 році запілля Великих озер матиме 90 мільйонів населення, а над Атлантиком тоді житиме тільки яких 60 мільйонів людей. Про важливість цього північного району свідчить те, що вже в 1957 році більше як 40 відсотків прибутків у долярах в цілій країні походило з фармерства, копалень і промислу із теперішнього запілля морського шляху св. Лаврентія, а тільки 27 відсотків із побережжя Атлантику (від Канади аж до Вірджінії). Дешевизна водного транспорту збільшить багатство цього району, який висунеться на перше місце в економіці країни.

Треба також пам'ятати і про те, що над рікою св. Лаврентія в Канаді і ЗДА народилися рівночасно близнюки: водний шлях по цій ріці вглибину північноамериканського континенту і велика гідроелектрівня з потужністю 1,880.000 кіловатів, яка постачає електричну енергію по половині ЗДА і Канаді. І ця потужна електрівня матиме великий вплив на розвиток цього району в промірі принаймні 150 миль навколо.

Дехто навіть передбачає, що в 2000-му році Шикаґо стане більшим від Ню Йорку. Та можна знайти арґументи на те, що так не буде. Новий морський шлях може спричинити те, що в 2000-му році Шикаґо і Мілвокі творитимуть одне місто, і стануть великим портом, який буде обслуговувати і басейн ріки Міссіссіппі. Але теперішня швидка комунікація не дозволить на те, щоб впало значення Ню Йорку, яке він собі здобув, і якого не втратить і в найближчих десятиліттях. Згаданий проф. Барлун передбачає, що в 1980 році нюйоркська метрополія матиме 20 мільйонів мешканців (в 1957 році — 14.3 мільйона), а метрополія Шикаґо тоді повинна мати к. 12 мільйонів населення (в 1957 — 6.3 мільйона).

Можна вже тепер звернути увагу на те, який вплив матиме новий водний шлях на суперництво в розвитку двох добрих сусідів — Канади і ЗДА. Декому може здаватися дивним ставлення цієї проблеми, бо ж Канада має тільки десяту частину населення ЗДА. Але треба пам'ятати те, що канадійська економіка збільшується швидшим темпом, як американська. І так в 1926-1955 роках крайова продукція Канади збільшувалась річно на 3.6 відсотка, а ЗДА тільки на 3 проценти. Якщо цей темп буде продовжуватися, то в 2000-му році Канада матиме 40 мільйонів населення, але її крайова продукція становитиме від 120 до 150 більйонів долярів. Треба пригадати, що в 1929 році ЗДА мали крайову продукцію з 120 більйонів долярів, а їх населення виносило тоді 120 мільйонів.

Внаслідок цього зросте значення Канади, життьова стопа якої має коло 1980 року перевищити ЗДА, а в 2000-му канадійці мали б дивитися на своїх південних сусідів із деякою зневагою. Та треба зазначити, що американці не можуть дивитися з люттю чи ненавистю на ріст свого північного сусіда, бо ж громадяни цієї країни мають вже тепер 12 більйонів інвестицій в Канаді і тому можуть тільки тішитися розвитком канадійських фірм, які працюють американським капіталом. Тому ріст канадійської економіки є одночасно і збагачуванням американців.

Тому можна сподіватися, що цей морський шлях будуть розбудовувати, і то вже в найближчих роках. Будуть поглиблювати канали 27 стіп завглибшки, можуть подвоїти шлюзи, щоб відбувався одночасно рух кораблів в обидва боки. Фахівці твердять, що можна довести до того, щоб зимова перерва не тривала аж 4 місяці, як це є тепер, коли замерзають канали, тільки далеко коротше, або спричинити те, щоб взагалі вода не замерзала. (Огрівали б воду підводними рурами з теплим повітрям, як це робиться в скандинавських каналах). Атомова енергія дала б дешеву енергію для контролі температури води.

Нововідкритий двома головами держав морський шлях зробив із ріки св. Лаврентія і північних озер немов нове середземне море, яке врізалося глибоко в північний американський континент. Цей новий дешевий шлях спричинить економічний ріст ЗДА і Канади і здійснить мрії тих канадійців і американців, які думали про нього вже 50 років тому.

ҐОМУЛКА СТАВЛЕНИК ХРУЩОВА

Півтретя року тому, в час жовтневих подій у Польщі, що у їх висліді першим секретарем польскої комуністичної партії і водночас із цим фактичним диктатором Польщі став Владислав Ґомулка, у західній пресі появилося чимало ревеляцій про те, що Ґомулка буцімто прийшов до влади проти волі Москви і всупереч бажанням й інструкціям проводу „міжнародного комунізму", очолюваного Нікітою Хрущовим. Навколо Ґомулки створилася леґенда, що її інколи підтримували і самі комуністи, яким вона виходила на користь, бо представляла їх в очах Заходу, як незалежний від Москви фактор.

Аналізі ставлення Москви до Ґомулки і, навпаки, ставлення цього ж Ґомулки до Москви і Хрущова, присвятив востаннє дуже цікаву статтю відомий польський публіцист Юзеф Мацкевіч, що її під заголовком „Ґомулку найменував сам Хрущов" надрукував еміґраційний польський лондонський часопис „Дзєннік Польскі" і за яким цю ж статтю передрукували й інші польські часописи на Заході.

Згідно з арґументами і даними Мацкевіча, леґенда про якесь неґативне ставлення Хрущова і кремлівського керівництва до Ґомулки позбавлена будь-яких підстав. Наприкінці 1956 року совєтська преса висловлювалася досить гостро і критично про ситуацію в Польщі і в польській комуністичній партії, але ніколи не було в цих виступах критики самого Ґомулки. Здоґади західньої преси про те, що Ґомулка став першим секретарем польської компартії проти волі Хрущова були виссані з пальця.

Фактичний стан подій зв'язаних із приходом до влади Ґомулки, з'ясований Мацкевічем на основі офіційних комуністичних документів, зокрема на підставі звіту з 8-го пленуму Центрального Комітету Польської Об'єднаної Робітничої Партії (ПОРП), що відбувся в днях 19-21 жовтня 1956 р., доводить, що ніякого спротиву проти Ґомулки збоку Москви не було. На свій пост був призначений Ґомулка самим таки Хрущовим, що тільки було потім формально апробоване згаданим пленумом.

Після смерти Владислава Берута, сталінського ще ставленика на становище першого секретаря польської компартії, в дні 12 березня 1956 року, на надзвичайній сесії ЦК ПОРП, що відбулася дня 20 березня, Хрущов призначив наслідником Берута, значить першим секретарем польської компартії, Едварда Охаба, одного з найбільш відданих Москві польських комуністів. Але ж червневі заворушення в Познані і дальший фермент, що почався після цих заворушень у Польщі виявив не тільки глибоку кризу в польській компартії, а й повний упадок її престижу в очах польських робітничих мас. Саме це спонукало Москву зрезиґнувати з Охаба і ставити на пост першого секретаря людину більше сприйнятливу для заспокоєння польської опінії, і кандидатом на наслідника Охаба обрано Ґомулку передусім з огляду на його сповидне пов'язання з опозицією проти Сталіна чи радше із фактом, що він сидів у в'язниці.

Згідно із протоколом 8-го пленуму ЦК ПОРП, призначення Ґомулки Хрущовим відбулося під час тривання цього пленуму в днях 19-21 жовтня 1956 року. Почався пленум дня 19 жовтня і зараз же цього самого дня ранком прибули до Варшави члени президії ЦК КПСС: Хрущов, Каґановіч, Мікоян і Молотов. Відбулося привітання цієї „делеґації" в дусі якнайповнішої льояльности і дружби, і не було ніяких польських демонстрацій проти цієї делеґації, що про них писала тоді закордонна преса. Вітав Хрущова і його делеґацію Охаб, який після розмови з делеґацією, вже під час офіційного відкриття пленуму сповістив його учасників, що кандидатом на пост першого секретаря ПОРП є зголошений Владислав Ґомулка, і який водночас запропонував перервати наради до 8-ої години вечора, мотивуючи це конечністю відбуття конференції з президією КПСС. Постанову про перервання нарад пленуму прийнято після деякого спротиву „непоінформованих" учасників пленуму. В конференції ЦК ПОРП із совєтською делеґацією брав участь також і Ґомулка, як офіційний кандидат на становище першого секретаря ПОРП, і вона тривала аж поза 6-ту годину вечора і тому теж дальші наради пленуму започатковано щойно в 11 год. на другий день, 20 жовтня 1956 року. Про конкретний вислід конференції із президією ЦК КПСС учасників пленуму не повідомлено, але поінформовано їх у загальному, що „товариші з Москви цікавилися проєктами нового складу керівництва ПОРП" і що разом з ними вирішено, щоб уже найближчим часом керівництво ПОРП виїхало до Москви для продовжування започаткованих розмов.

Виступає Ґомулка із своєю відомою промовою на цьому ж пленумі щойно після відбуття конференції з президією ЦК КПСС і його промова займає майже цілий другий день нарад. Самі ж „вибори" першого секретаря відбуваються аж в третьому дні нарад пленуму і тоді при таємному голосуванні на членів Політбюра ПОРП Ґомулка одержує 74 голоси, менше ніж Охаб. „Вибори" ж першого секретаря відбулися на пропозицію Охаба явно і в цих явних „виборах" Ґомулка, як офіційний кандидат політбюра був обраний на пост першого секретаря одноголосно, без ніякого спротиву. Все це, зокрема факт, що Ґомулка був запропонований на це становище Охабом, довіреною особою Хрущова, доказує, що „вибори" Ґомулки відбулися згідно з рішенням конференції обидвох ЦК і за інструкціями Хрущова.

Наприкінці своєї статті Мацкевіч стверджує, що такою самою фантастичною леґендою, як леґенда про неґативне ставлення Хрущова до Ґомулки, були вістки західньої преси про якусь антисовєтську концентрацію польських військ проти... Ґомулки і про концентрацію совєтських військ проти Польщі на польських кордонах і в самій Польщі.

Д-р Л. Винар

ДО ПИТАННЯ ПОЧАТКУ ДОБИ „РУЇНИ" В КОЗАЦЬКОМУ ПЕРІОДІ

(Думки про гетьманування І. Виговського)

У загальній періодизації гетьманщини часи гетьманування Івана Виговського історики відносять до початків т. зв. Руїни. Як відомо, період руїни характеристичний хаосом різних політичних концепцій провідних діячів козаччини, які ґравітували в сторону Москви, Польщі, Туреччини і Криму. У висліді в тому самому часі маємо по декілька гетьманів, розсварені козацькі ґрупи та громадянську війну. Цей стан привів до руїни державницької концепції Богдана Хмельницького і створював українську анархію думки і чину.

Нам здається, що втягнення „доби Виговського" в період цієї руїни невиправданий. І думки в цьому напрямі Крупницького, Липинського, Коренця і інших істориків, які „добу руїни" зачинали смертю Б. Хмельницького, вимагають основної провірки і переоцінки. Це не значить, що зі смертю великого гетьмана не було помітних ускладнень у внутрішній і зовнішній політиці молодої козацької держави. Ми бажаємо лише підкреслити, що період гетьманування Б. Хмельницького відзначився цілою низкою стратегічно-воєнних успіхів, які піднесли Хмельницького на п'єдестал мілітарного генія; натомість часи І. Виговського характеристичні висококлясною козацькою дипломатичною акцією, що залишила в анналах української дипломатії непроминальні зразки державницької політичної думки і хисту. Якісність політики І. Виговського вказує на винятко́ву політичну дозрілість їхнього творця.

На увазі передусім маємо два незвичайної ваги документи: Корсунський договір 1657-го року і Гадяцьку умову з 1658-го року. Коли ж згадати ще блискучу мілітарну перемогу І. Виговського під Конотопом — тоді його гетьманування треба зачислити не до початків руїни козацької держави, а до кульмінаційного розвитку козацького державницького розуму в аспекті утвердження самостійної держави. Ті факти, що М. Грушевський поставився до І. Виговського із застереженням — бо він не був виразником волі „народних мас", а основник державницької школи В. Липинський вбачав у нім руїнника династичної концепції Б. Хмельницького — не повинні суґестивно впливати на зрозуміння важливої ролі, яку прийшлося відіграти українському найвизначнішому дипломатові другої половини XVII ст. в крайньо несприятливих внутрішніх і зовнішніх обставинах.

В першу чергу слід підкреслити, що канцлер І. Виговський, який виводив свій рід із старинного українського боярства, був одним із найбільш довірених людей Б. Хмельницького. Його студії в Києво-Могилянській Академії, а згодом державна служба в Луцькому старостві, якого став він намісником, дали безпосередню змогу запізнатися з духовою культурою і адміністративними проблемами України, а служба в кварцяному війську з мілітарною штукою. Це звання згодом придалося при наводженні порядків у козацькій державі. Під Жовтими Водами Виговський попав у татарський ясир, одначе Хмельницький його викупив з неволі і доручив вести військову канцелярію, а згодом призначує його генеральним писарем козацького війська. З часом І. Виговський став промотором козацької закордонної політики. Всі політичні договори, дипломатичні місії, переговори з чужинецькими державами — безпосередньо мали на собі печать духа І. Виговського, який став мозком козацької дипломатії.

Смерть Б. Хмельницького на короткий час обезголовила Україну. Великі політичні пляни, включаючи остаточний розрив з Москвою, забрав зі собою в могилу козацький гетьман. Недопущення українських послів на Віденську конференцію наглядно показало ставлення Москви до свого українського союзника. Україна, як зазначав В. Липинський, мала стати козлом нової польсько-московської угоди, а державні змагання мали бути здавлені новими союзниками. І в цьому аспекті Виговський продовжує заповіт Хмельницького і намагається відтягнути Україну зі сфери московських впливів та нав'язує дружні взаємини зі Шведською державою.

Україна мала бути визнана незалежною державою. Договори з Кримом і Туреччиною ще більше скріпили молоду державу. На перешкоді в реалізації державних задумів І. Виговського стала Москва, яка за всяку ціну хотіла викликати фермент у співжитті українських суспільних верств, зокрема внести роздор між козацькою старшиною і козацькою черню. Рівно ж Москва хотіла підкорити своїй владі українське духовенство — цей тиск, зокрема, посилився по смерті митрополита Сильвестра Косова — одначе українське духовенство зуміло відстояти свою незалежність і залишилося під формальною зверхністю царгородського патріярха. Цю підривну роботу проводили московські воєводи в Україні, які слідкували за гетьманом та діяльністю українського уряду. Їхня робота частинно вдалася — і тут саме повторився український історичний фаталізм. Частина козацтва під проводом, до речі заслуженого в визвольній боротьбі, полк. М. Пушкаря, збаламученого Запоріжжя і інших діячів повела підривну акцію проти Виговського. На цьому внутрішньому непорозумінні Москва хотіла скористати й усунути Виговського та його однодумців від влади. Місії бояр — Хитрого, П. Скурава, І. Алфімова — виключно мали на меті загострити внутрішнє напруження між козацтвом. Явне повстання Пушкаря було Виговським зліквідоване в доволі радикальний спосіб — проте це була вимога часу. Без порядку внутрі країни годі було думати про якісь поважніші зовнішні дипломатичні акції.

На цьому місці не хочемо розглядати фатальної ролі частини української черні, яка не зрозуміла політичних

(Закінчення на стор 4-ій)

Нат. Савченко

ДРАМАТИЧНЕ НАВЕЧІР'Я ЗЕЛЕНИХ СВЯТ в 1945 р.

(2)

Це прийшли до їх кімнати. Ті показали свої паспорти й їм дали спокій, тільки запитали: чи є ще хтось в будинку. Інженер Нерсес відповів, що нікого вже нема, це тільки їх помешкання. Це нас урятувало. Тим чином на подвір'ї далі ішла метушня, неслися крики й відгомін боротьби. Можна було думати, що когось мордують. Що ми переживали, почуваючи своє безсилля, жаль, співчуття нашим землякам, обурення супроти насильства, але що ми могли вдіяти?!.. Ми тільки молилися за них і за нас самих, бо не були певні й своєї долі. Нарешті авто від'їхало й все затихло. Нерсеси прийшли відвідати нас та підбадьорити. Але не надовго був спокій. Знову почулося торохкотіння, ми вийшли й побачили, що в напрямі нашого табору знову наближається тягарівка. Всі ми кинулися в ліс. Ми з чоловіком забігли кудись у гущавину, в глиб лісу. Бачили й інших людей, що металися там. Нарешті побачили широку і глибоку яму й ускочили, просто скотилися туди на дно. Саме в час, бо по лісі залунали стріли, почулося гавкання собак... „Це як німці" — шепочу: „на людей пустили собак, щоб винюхали"... А чоловік лише погрозив пальцем, мовляв: мовчи. Тим часом надійшла величезна хмара, почало гриміти і блискати. Що робити?.. Треба тікати, бо вже не чути ні гавкання, ні стрілів, видно і ті повтікали від надходячої хмари. З зусиллям витягнув чоловік мене з ями й ми пустилися далі на гору лісом, а там полем. Бігли засіяним полем. Збіжжя вже половіло. А тут як пустився дощ, та просто злива. Пробігли поле, а далі пустилися дорогою все далі й далі від бараків, попід якусь покинуту садибу: як казали, що то якогось графа, який втік від Гітлера. Дощ лив страшенно, а тут же нікуди й сховатися від нього, бо всі будинки покинутої садиби замкнені. Біжимо далі і далі дорогою. Коли це як не тріснє й поперед нас поперек дороги впала величезна тополя. Я аж здригнулася: що якби впала на нас?! „Бог милував" — відповів чоловік. Перескочили через тополю й далі біжимо дорогою.

Врешті побачили край дороги стару капличку. Ми до неї: стара, запущена, дверці ледве тримаються. Легко відчинили їх і увійшли. Побачили перед собою образ Божої Матері. Припавши навколішки перед нею, подякували Богові за рятунок і просили Пречистої захистити нас. Помолившися, посідали на стару лавочку. Тільки сіли, аж чуємо ще хтось біжить. Але хто? Добрий чи злий чоловік? Аж гульк — це наші добрі сусіди, панство Матралі з своєю гарною, милою донечкою Олечкою. Тоді всі ми розмістилися на лавочці та й оповідали собі про переживання через напад на нас і насильне вивезення людей. Врешті дощ ущух і ми гуртом вернулися до нашого бараку, мокрі до нитки. Довідалися, що повивозили всіх, навіть лотишів і литовців, а не лише українців. Хапали й вивозили всіх, кого попали. Одна сім'я старих еміґрантів з Румунії переховалася в лісі. Вернулися в свою хибарку, поперебиралися і я пішла до горішнього бараку, де жила моя сестра, довідатися, чи вона вже повернулася з лісу. Ми як тікали, то я заскочила була до неї й крикнула, щоб тікала в ліс. Побачивши, що її нема, я сказала своєму чоловікові, аби сидів в хаті й не виходив, аж поки я не вернуся, а сама знову побігла в ліс. Ходила я, ходила, шукала, кричала, кликала сестру, — ніхто не відзивався. Довелося вертатися додому. Ішла горою лісом на всякий випадок та визирала крізь дерева, чи нема авта коло бараків. Коли це, вже спускаючися згори, почула голос мого чоловіка: „майне фрау, майне фрау" — це він мене побачив, а я також побачила, що він стоїть коло горішнього бараку, а коло нього американський вояк і один робітник — голляндець із нашої фабрики. Я швидко збігла до них. Прочувала недобре: „Що трапилося?" — питаю чоловіка. Виявилося, що чоловік, затривожений, що мене довго немає, пішов мені назустріч. Коли він ішов лісовою стежкою над дорогою, з міста над'їхало тягарове авто. Там сидів вояк-американець і голляндець, робітник. Голляндець щось сказав американцеві, той крикнув до чоловіка: „Стій!" Американець наказав показати „кенкарту". А треба сказати, що на всіх „кенкартах" було початковою буквою зазначена національність: У — українець, П-поляк і т. д. Голляндець, показуючи на мого чоловіка, сказав до американця: це українець. Той тоді й собі подивився на „кенкарту" й наказав чоловікові сідати в авто. Приїхали ото до горішнього бараку. Коли я підійшла до них, то американець сказав, що ми мусимо їхати „на батьківщину". Я дуже схвилювалася й почала запевняти його, що ми не хочемо й не можемо вертатися. Тоді американець попросив оповісти, чому — та забрав нас до порожнього бараку й казав мені говорити. Він сам трохи говорив по-російськи і по-німецьки. Я оповіла, що ми мусіли втікати від большевиків, що мій чоловік воював проти них, а я брала участь у повстанні. Розказала, що большевики силою окупували Україну, що наші люди боролися проти них, а далі почала просити його розказати про все це своєму начальству, аби воно перестало вивозити наших людей силою, бо всіх нас повезуть на муки й на смерть. Американець усе вислухав і сказав: „Добре, я поїду й усе оповім своєму офіцерові, а завтра вернуся, щоб ви чекали мене й не пробували тікати, бо тоді сидітимете в тюрмі". Ми пообіцяли й він поїхав. Нам була смішна його погроза: коли б ми жили серед українців, то певно, що втікали б, який сенс втікати до німців, які з приємністю віддадуть нас американцям. Ми вернулися до своєї кімнатки, я докоряла чоловікові, що не послухав мене й вийшов, а через те попали в таку халепу, що не знаємо, чим усе це кінчиться. На другий день рано вранці хтось постукав у наше віконце й загукав, щоб ми виходили. Чоловік накинув щось на себе і вийшов. Вернувшися, сказав, що ми мусимо кудись іти. Поодягалися, виходимо й бачимо: стоїть вчорашній американець, голляндець і німецький вояк. Я запитала, куди ми йдемо? Відповіли, що до міста. „Чи не до вашого офіцера?" — питаю американця. Відповів притакуюче і я висловила свою радість з цього. Ввесь табір ще спав. І от ми двинули. По дорозі ще захопили б. перемиського посадника п. Д. Дучинського. Не можна сказати, щоб мені було приємно йти в такому незвичному товаристві і на серці чомусь неспокійно. Прийшли ми до міста й нас завели до найближчого будинку. Моїх товаришів забрали кудись у сутерени, а мене нагору. Входжу в кімнату, не то готель, не то що, — коридорна система. Я зрозуміла, що нас арештовано. От тобі й офіцер! В кімнаті вже є якась молода панна. Німець, що привів мене, вийшов і замкнув двері. Питаю панну, за що її затримано?

ХРОНІКА ТРЕНТОНУ

Станиця Братства б. Вояків І. УД. — УНА — відбула річні Заг. Збори в суботу, 18-го квітня ц. р. Приявних на зборах — 22 члени Станиці та 20 запрошених гостей, представників місцевих організацій та членів братських установ. Централю Братства у ЗДА заступав інж. сотник Михайло Ліщинський з Филаделфії, що й виголосив вояцький привіт від Централі. Від неприявного на Зборах почесного голови Станиці, пана генерала Павла Шандрука, відчитано письмовий привіт та побажання якнайкращих успіхів у діяльності Станиці. Привіт від Відділу УККА і місцевої Станиці „Пласту" — мгр. Іван Костюк, від ООЧСУ — п. Дмитро Федорак, від СУМА — п. Степан Саган, від Т-ва б. Вояків УПА — п. Михайло Шевців. На Зборах порішено зайнятися гідним відзначенням 70-річного Ювілею командира УНА — генерала Павла Шандрука, широким розповсюдженням нещодавно випущеної в світ книжки Ювілята в англ. мові п. н.: „Армс оф Велор" та поладнано низку орг. справ. Вибрано нову Управу Станиці з головою Богданом Дубиком, та Мих. Головчаком — заст голови і Іваном Кулісм — секретарем у проводі. Членами Управи стали: Дмитро Білик — скарбник, Степан Ґуцман — орг. реф. і Михайло Зрада — член. Контр. Комісії: Теодор Флюнт — голова, Дмитро Максимів і Михайло Кузів — члени.

Станиця ОУМ „Пласт" — змінила варту 19-го квітня ц. р. На річних Заг. Зборах Станиці, що начисляє 60 членів (8 — пластунів сеньйорів, 10 — ст. пластунів (ок), 30 — пластунів юнаків (ок) та 12 — новаків (ок) — обрано нову Старшину, яку очолює тепер пл. сен. мгр. Іван Костюк як станичний. Членами Старшини стали: пл. сен. Степанія Гец — скарбник, ст. пл. Люба Мицик — писар, ст. пл. Мирослава Глушок — кошова, ст. пл. Михайло Глушок — кошовий, ст. пл. Ярослав Скрипчук — діловод орг., ст. пл. Романв Мицик — діловод господ. Станична Рада: пл. сен. мгр. Ярослав Лабка, пл. сен. Люба Крупа і пл. сен. Ірина Скрипчук. Головою „Пласт-Приняту" є мгр. Євген Гец. Пластова Станиця це місцева організація української молоді, що вже 10-тий рік веде виховну діяльність серед своїх членів та виявляє активну участь у всіх проявах громадського життя міста. Чимала кількість членів Станиці — абсольвенти гайскулів, переходить на вищі студії в американських університетах і каледжах, поширюючи там правду про Україну і використовуючи практично знання, засвоєне в „Пласті". Члени Станиці приготовляються до літніх пластових таборів та кожного тижня займаються поточними пластовими зайняттями на пластових сходинах.

11-тий Відділ Союзу Українок Америки на річних Заг. Зборах, 17-го травня перевибрав нову Управу Відділу, яку від тепер очолює п-і Романа Мицик, як голова. Членами Управи стали: п. Стефанія Гец, п. Ольга Джаман, п. Ольга Фараонів, п. Стефанія Булат та п. Євгенія Оницук. Контр. Комісія: п. Ірина Бованко, п. Ірина Скрипчук і п. Ольга Госвич. Відділ має 45 членів та проводить чималу громадську і харитативно-допомогову діяльність, маючи на постійному удержанні один діточий садок в Німеччині. Серед місцевих громадських організацій Відділ, у своїй діяльності займає одне із перших місць. На Заг. Зборах Централю СУА заступала п. Марія Біляк з Филаделфії.

Виставку Українського Народного Мистецтва влаштував 18 і 19 квітня ц. р. в залі Церкви св. Йосафата Осередок СУМА ім. полк. Є. Коновальця. На виставці, яка получена з передсвяточним базарем, показано багато гарних і вартісних експонатів вишивок, кераміки, різьби великодних писанок, тощо.

Великодний Базар і продажу шуток в Шутковy неділю, 26 квітня ц. р. зорганізували пластунки 22 куреня ім. Наталії Кобринської. Дохід з цієї імпрези призначено на пластові цілі.

Великодні Свята — святкували українці Трентону цього року урочисто. До цього причинилася чудова весняна погода та проблиски замирення поміж поодинокими місцевими організаціями і приватними громадянами. Усі три українські церкви (дві православні, одна католицька) під час празників Воскресіння Христового, були віщерть заповнені вірними.

Фільм про еропейське концертове турне Капелі Бандуристів — висвітлено 18-го травня в місцевому американському кінотеатрі „Сентр". На двох вечірніх сеансах було понад 300 глядачів, які з заінтересуванням слідкували за картинами на екрані. Фільм та зокрема додаткові пояснення директора Капелі Бандуристів п. І. Гончаренка, залишили гарне враження. Для тих, що не мали нагоди побачити цього фільму, варто було б в найближчому часі повторити висвітлення.

Д-р мед. Маріян Макогін відкрив лікарську практику в Трентоні при 909 Лелор Стр. (телефон: Еспорт 2—8372). Це перший український лікар, що зробив трентонським українцям приємну несподіванку. До цього часу в Трентоні не було українського лікаря з власною практикою, хоча в місцевому психіятричному шпиталі „Стейт Госпітал", як також у чисельних місцевих американських шпиталях, чимало українських лікарів відбуває практику. Інших українських професіоналістів, зокрема дентистів, адвокатів (яких в Трентоні також немає), інженерів, заохочуємо піти слідами д-ра М. Макогона.

Христя Ковшевич — абсольвентка місцевого „Сентрал Гай скул" пластунка 22 куреня ім. Н. Кобринської, піяністка — учениця проф. д-ра Антона Рудницького (раніше проф. Зої Горницької у Филаделфії та проф. Віри Цебенко в Трентоні), по зложенні приписаних вступних іспитів з музики, дістала стипендію на „Ню Йорк Університет" — факультет музикології і з початком наступного шкільного року продовжуватиме там свої музичні студії. Христя Ковшевич, старша дочка мгр. Богдана і Катрі Ковшевичів має за собою багато власних концертів, сольових виступів на українських і американських концертових імпрезах, де завжди одержувала якнайкращі оцінки знатоків музики. Завдяки своєму небуденному музичному талантові, вона одержала тричі нагороди „Гріффіт Мюзік Фандейшин" в Ньюарку та брала участь у симфонічних концертах „Консерваторі оф Мюзік" у Филаделфії.

Свято Героїв і 30-ліття ОУН влаштував 23 травня в залі Церкви св. Йосафата та під протекторатом Відділу УККА. Відділу ООЧСУ при співучасті місцевих організацій. У програмі були: доповідь мгра Богдана Ковшевича, деклямації п. Михайла Логіна і юних сумівок — Ірини Антонів та Наталки Мацiканич, фортепіянове сольо п. Христі Ковшевич, сольоспів п. Петра Плиса при супроводі на фортепіяні п. Христі Ковшевич та виступ чоловічого Хору „Гомін" з Перт Амбою під кер. п. М. Кормелюка. У Святочному Вечорі та Панахиді за поляглих Героїв, що відбулася перед початком Вечора в Церкві св. Йосафата (правили оо. Т. і О. Атаманюки), взяли участь в одностроях пластова і сумівська молодь та велика кількість місцевих і позамісцевих громадян.

50-літній Ювілей 245 Відділу УНС ім. Б. Хмельницького був відзначений святочним бенкетом та концертовою частиною 24-го травня в залі Церкви св. Йосафата. У Програмі вечора був виступ юносумівського танцювального ансамблю „Горлиця" під кер. п. М. Надраги і О. Плішука, промова головного предсідника УНС п. Дмитра Галичина, привіти від місцевих організацій та роздання почесних грамот заслуженим членам Відділу. Після бенкету, який приготовили пані з СУА, відбулася танкова забава для молоді. Приявних на цьому Ювілейному Вечорі — 50 осіб — членів і нечленів УНС.

Академію на честь Пречистої Діви Марії влаштувала 31 травня у власній залі українська католицька парафія св. Йосафата. У програмі цього своєрідного Свята були виступи мандолінової оркестри Юного СУМА під кер мгра Ярослава Лабки, діточий хор під кер. учительки парафіяльної школи п. Ірини Скрипчук, мішаний церковний хор під кер. п. Івана Бігуна зі сольоспівом п. Любомира Лампіки, деклямації учениці парафіяльної школи О. Булат, скрипкове сольо п. Люби Понятишин та доповідь про культ і почитання Пречистої Діви Марії серед нашого народу п. Ірини Скрипчук. Дохід призначено на фонд будови церкви св. Йосафата, якої душпастирями є брати оо. Теодозій і Осип Атаманюки. — Заля була заповнена.

Академію, присвячену пам'яті Симона Петлюри, влаштував 6-го червня Церковний Комітет при українсько-православній церкві св. Юрія Переможця у власній залі при 333 Сентер Стр. Вечір був дбайливо підготований Церковним Комітетом з п. Максимом Скорупським у проводі і залишив по собі приємне враження. Програма Свята: Зложення квітів під портретом Головного Отамана Симона Петлюри, доповідь інж. М. Лювого, деклямації п. Віри Бондаренко, А. Купчак та учениці парафіяльної школи О. Мищенко, сольоспіви п. Бондаренко і п. А. Дупчак та виступ бандуриста з Нюарку п. Володимира Юркевича. Дохід з імпрези презначено в користь пані Ольги Петлюрової. Цього самого дня в церкві св. Юрія Переможця відправлено Заупокійну Панахиду за спокій душі сл. п. Симона Петлюри.

Перший пікнік — парафії українсько - католицької церкви св. Йосафата відбувся 7 червня на власній площі при Дуц Евню. На пікніку було багато учасників з-поміж вірних парафії св. Йосафата та посторонніх місцевих і позамісцевих громадян, серед яких чимало було й американців. Під час пікніку грала оркестра під кер. п. Івана Бігуна. Весь дохід призначено на фонд будови церкви св. Йосафата.

● **Політичні сплітк**ар**і** знайшли новий доказ на те, що нюйоркський губернатор Нелсон А. Рокефеллер кандидуватиме на президента в 1960 році. Губернатор досі їздив п'ятьособовим літаком типу „Біч крофт", який є власністю його і його братів. Тепер він замови для цілої родини великий літак на 21 особу, який може літати на дальші віддалі. Сплітки назвали цей літак „Колумбіною IV" (Айзенгавер літає „Колумбіною III") і кажуть, що Рокефеллер літатиме нею під час виборчої кампанії, а дорадник губернатора твердить, що це для 5-ох братів Рокефеллерів.

ПОЖЕРТВИ НА БУДОВУ КОЛЕГІЇ СВ. ВАСИЛІЯ в СТЕМФОРДІ

Проєкт нового будинку Колегії св. Василія

Саме тепер широко розгортається акція збірки фондів на будову нової Колегії Св. Василія у Стемфорді. На будову потрібно ДВОХ МІЛЬЙОНІВ ДОЛЯРІВ. Український Народний Союз, включившись в цю збіркову акцію, плянує зібрати на ту благородну ціль бодай 100,000 долярів і цим забезпечити, щоб дві научні залі в новій Колегії називались іменем УНСоюзу і „Свободи". На заклик стемфордського Ієрарха, Преосв. Кир Амвросія Сенишина, та Головного Уряду УНСоюзу, відгукнулись уже сотні членів УНСоюзу, складаючи свої пожертви на цю благородну ціль. Список цих жертводавців друкуємо нижче. З сьогоднішнім днем починаємо друкувати списки тих, що своєю пожертвою причиняються до будови української високої школи на американській землі.

Нехай не буде члена УНСоюзу і нехай не буде українського громадянина, імені якого забракло б у цих списках. Пожертви посилати на адресу:

ST. BASIL'S SEMINARY BUILDING FUND
c/o Most Rev. AMBROSE SENYSHYN
161 Glenbrook Road
STAMFORD, Connecticut

СПИСОК ПОЖЕРТВ,

надісланих від членів Українського Народного Союза

Стемфорд, 27-го травня 1959.

Лецин Іван зложив $300.00, Галичин Дмитро зложив $250.00, Слободян Роман зложив $250.00, Стефурак В. зложив $200.00, Лисогір Й. зложив $150.00, Падох Я. зложив $150.00.

По $100.00 зложили:

Братство св. Степана, Шикаго, Драган А., редактор „Свободи", Чорній В., д-р Галан В., д-р Ганушевський Т., Герман Анна, Гнатів М., інж. Куропась С., Кушнір Ів. і Евд., Одежинський І., Пуцило П., Шанайда В., Шмагала Дм., Шпікула Т., Сулима Н., Укр. Амер. Горож. Центр, Шикаго, Велган І.

По $50.00 зложили:

Д-р Вазалі В., Дідик В., Доцяк Ів., д-р Гук М., Гуль Т., д-р Кіналь В., Кокольський І., Кучма П., Поточняк Н., о. Притуляк Н., Свищук Д. В. М., Тарас Матрона, Загроднік В.

$35.00 зложила:

Анна Чопик.

По $25.00 зложили:

Амер. Укр. Горож. Клюб, Йонкерс, Дерлиця В., Відділ 277 УНС, Гартфорд, Братство св. Николая, Толідо, Демський Я., Ґоїв З., Гусар В., Греськів Йосиф, Юла А., Кілман А., Коссар В., Кульматицький І., Кузь І., Попюк В., Семців Б., Слободян Д., д-р Стецьків Е., Штогрин Ол., Волок Ф., Зазуляк І., Зорич Б.

По $20.00 зложили:

Гіщинська Е., Яблінський Т., Климко П., Любас В., д-р Савчин Е., Тишовницький Е. і Олена, Яким О. і М., Юрчак І. і А.

По $15.00 зложили:

Кузів В., Сасовський С., д-р Синенький Й.

По $10.00 зложили:

Бакай В., Барилка М., Білоус А., Білоус І., Вінковський М., Брийовський І., Бурбела І. М., Чапельський О., Цеплий О., Децик М., Дячун А., Федорович Л., Фляк Н., Фостяк Б. і О., Галамай Ю. Голак І., Голойда Вол., Караней Д., Кізима В., Кривокульський І., Кулак Н., Кусин В., Лесько Р. і М., Либа О., Маршак А., Марущак К., Міллянич А., д-р Мичковський М., Микитин Ю., Назаревич В., Онищак Д., Повх І., Прегар Н., Сенечин А., Сеніов М., д-р Шавала А., Совак Дж., Созанський С., Сикета М., Шемечко Т., Теканюк А., Томко М., Торбин С., Воробець В., Вишиванець І., Янів Ю. і М., Зелінка В.

По $6.00 зложили:

Кобрин А., Макар М.

$5.50 зложив:

Маціринський В.

По $5.00 зложили:

Вагрій Н., Водляк М. О., Бриндак М., Бурко Д., Харцтон Т., Чепіль В., Хомета М., Хомин А., Чарнецький М., Черний М., Чорний М., Чорній В., д-р Хрептовський П., Дядинюк О., Дудяк І., Фудяк М., Фурик І., Галонзка Д., Гафткович В., Гладиш П., Іванчук С., Калашнюк В. і О., Кігічак М., Кочішевський Ю., Костецька Ю., Ковалишин Я., Козир В., Ляхович С., Максимчук Н., Мельник С., Мосевич І., Микуляк В., Мисак В., Панкевич С., Павліш І., Попака Г., Пилипчак М., Предко М., Романишин Е., Сава М., Савка І., Савчук Ф., Савчук З., Щубин П., Семенина В., Сенко Е., Смик М., Сокіл Й., Совірка І., Срібняк М., Судомир Е., Шиш К., Улан І., Вавелко Г., Волк Й., Яворський Ф. і М., Юськевич Р., Закала А., Заполюх І., Зеленюх С.

$4.00 зложив:

Солтис М.

По $3.00 зложили:

Качникович Е., Костик М., Гермак В., Копко С., Лабай Г., Ланик Ів., Творіщук Хр.

По $2.00 зложили:

Валко А., Білоус І., Чолій М., Дорош Н., Голяш С., Головатий П., Грабар С., Грабик І., Гречак Кость, Яремко К., Качмар А., Крайник П., Лецин В., Мандибур Д., Млинарик А., Омелян Д., Оленик М., Пасічник Г., Пекляк М., Пеле Н., Поливка С., Сікорський О., Стахів П., Щурко М., Тачанив І., Вітишин І., Вілчаський А., Вірт І., Яцишин В., Зелвок М., Зварич І.

По $1.00 зложили:

Анонім, Бонкарівський Й., Бонцон І., Боровський Й., Куп Н., о. Чекалюк В., Денко В., Левчик М., Лис А., Лишак М., Муха М., Пітула, Савчук В., Савка С., Сороковський А., Сумик П., Сидір Я., Шийка А., Трутко М., Запряла І.

Управа Будівельного Комітету Колегії св. Василія в Стемфорді складає щиру подяку вище згаданим Жертводавцям, які зложили п'ять тисяч сто шістьдесять чотири долярів і п'ядьдесять центів ($5,164.50). Покищо тільки один відсоток висланих коверток вернувся. Маємо сильну надію, що 99 відсотків коверток повернеться з пожертвами на будову Колегії св. Василія в Стемфорді.

Управа Будівельного Комітету в Стемфорді.

З Рідними, Приятелями, Побратимами Зброї і всією Українською Громадою ділимося боляче-сумною вісткою, що дня 26-го червня 1959 року несподівано відійшов у Вічність у своєму помешканні в Ню Йорку, наш Невіджалуваний ЧОЛОВІК, БРАТ і ШВАГЕР,

св. п. інж. Іван ШПАКІВСЬКИЙ

уроджений 5-го липня 1900 р.

б. учасник Визвольної Боротьби України в рядах Армії УНР, б. кооперативний і громадський діяч.

Парастас за Душу Покійного був відслужений в похоронному заведенні п. П. Яреми в Ню Йорку, у неділю, 28-го червня 1959 р., в год. 8-ій вечора, а Похорон відбувся дня 29-го червня ц. р., о год. 10-ій ранку з того ж похоронного дому на Український Православний Цвинтар у Бавнд Бруку, Н. Дж.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Безмірним горем прибиті:
ОЛЕНА — дружина
ВІРА — сестра
ГРИЦЬ — шваґер

Членам ОбВУА та всім Побратимам Зброї подаємо сумну вістку, що дня 26-го червня 1959 р. помер несподівано в Ню Йорку,

св. п. інж. Іван ШПАКІВСЬКИЙ

б. учасник Визвольної Боротьби України в лавах Дієвої Армії УНР, член-основоположник ОбВУА та кількакратний член Управи Нюйоркського Відділу ОбВУА.

Похорон відбувся дня 29-го ц. м. на Українському Православному Цвинтарі в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Шан. Родині померлого Побратима Зброї передаємо вислови найглибшого співчуття.

Управа Відділу ОбВУА в Ню Йорку

ДЕНВЕРСЬКА ГРУПА УВАН

висловлює свій невимовний жаль і глибокий смуток з приводу смерти

Президента Української Вільної Академії Наук у США, видатного українського вченого і громадського діяча

проф. Михайла Олексійовича ВЕТУХОВА

Родині Покійного і всім Членам УВАН висловлюємо своє щире і глибоке співчуття.

УПРАВА ДЕНВЕРСЬКОЇ ГРУПИ УВАН

Замість квітів на могилу бл. п. МИХАЙЛИНИ ДОРУНДЯК, вдови по сл. п. Семенові Дорундяк, гімназ. професорові, на цілі Представництва Українського Пласту на світовому Джемборі на Філіпінах, складають — 10 долярів

Мр. Юліян, Олена і Оксана БАЧИНСЬКІ

ДО ПИТАННЯ ПОЧАТКУ ДОБИ „РУЇНИ" В КОЗАЦЬКОМУ ПЕРІОДІ

(Закінчення зі стор. 2)

плянів І. Виговського і була опанована московською демагогією. На увазі маємо перш за все Гадяцький договір — один з найважливіших документів успіху козацької дипломатії. Постання Великого Князівства Руського, власної армії, самостійної економічної політики, зрівняння православної віри з римокатолицькою — все це були фактори, що запевняли в майбутньому систематичний розвиток української державної незалежности. Цей трактат слід уважати тріюмфом української державницької ідеї в XVII ст. Можливо, що рішуча розправа Виговського з українськими москвофілами кидає невеличку тінь на засоби, якими користувався Виговський, проте не можна забувати, що це була конечність. Лише тотальне знищення бунту могло запевнити державну самостійність України. Було ясно, що наближався безпосередній воєнний зудар двох потуг, який мав вирішити долю Української держави.

Це напруження знайшло свій фінал в Конотопській битві, в якій переможцем вийшов Виговський. Протягом 28-29 червня 1959 р. Москва втратила цвіт свого війська — а на сторінках історії занотовано першу велику перемогу української зброї над північним сусідом. Проте, внаслідок внутрішньої неспаяности України, Виговському не вдалося скористати з цієї блискучої мілітарної перемоги. Україна опинилася в анархії і хаосі громадянської війни. І саме тут починається доба руїни, яка тягнеться аж до початків гетьманування І. Мазепи. Доьогодні не є детально опрацьована історикaми періодизація козацької доби і це, на нашу думку, вносить певну несистематичність в дослідах цього періоду. Не зважаючи на те, часи гетьманування І. Виговського повинні зачислитися до доби ренесансу козацької політичної думки.

З приводу одного концерту УМІ

9-го травня ц. р. Український Музичний Інститут в Нюарку в залі „Гріффіт' улаштував концерт учителів УМІ, а саме: п-і Дарії Каранович-Гординської (фортепіян), пані Таїси Богданської (фортепіян), пані Галини Клим (форт. супровід) та пана Володимира Цісика (скрипка).

В програмках, що їх Управа Інституту розіслала була нюаркським громадянам та в оголошеннях в часописах подано, що дохід з концерту призначений на придбання дому для УМІ.

Полишаючи подрібне обговорення поодиноких точок програми фаховому критикові, треба відмітити, що добір репертуару був зроблений з мистецьким знанням, а входили до нього у великій частині теж твори українських композиторів: Миколи Лисенка, В Барвінського, М. Фоменка, Л. Ревуцького і В. Грудина.

Нечисленна, на жаль, публіка сприймала поодинокі точки програми і з наддатками з захопленням та зрозумінням того, скільки праці вложили до тієї справді мистецької імпрези окремі наші виконавці, віддані своїй справі учителі УМІ.

Тут треба застановитися над байдужністю неприявних і спитатися, яка цьому причина? Кожний знає, що УМІ, це іституція українська, яка завдяки свойому Проводові і кваліфікованому зборові стоїть на рівні з подібними школами на американській землі. Крім того УМІ є допоміжним чинником у ділянці українознавства. Тож наша молодь, яка такі значні і чужими признані поступи в науці досі зробила і далі робить, є в материнській опіці того учительства, що промовляє до неї і вчить рідним словом, впоюючи у неї свою рідну пісню і музику.

Ще належало б звернути увагу на запляноване УМІ придбання власного дому. На нашу думку, це річ конечна, хоч би з огляду на важкі мешканеві умовини, коли з правила майже неможливо найти відповідне приміщення для лекцій гри на фортепіяні, скрипки, струнного ансамблю, співу, теорії музики.

Цих кілька слів - зауваг подає підписаний до сердець нашого громадянства, зокрема любителів музики та співу, для підтримки нашого заслуженого Українського Музичного Інституту.

Михайло Гарасевич

Писанка у швайцарськім етнографічнім музею в Базелі

Цього року перед Великоднем Пластове Філателістичне Бюро при Головній Пластовій Булаві видало серію марок (45 штук) п. н. „Україна в писанках". Вислано ці марки багатьом скавтовим провідникам різних держав і народів, чужоземним збирачам - філателістам, науковим установам тощо. Ця серія пластових марок викликала живе зацікавлення нашим писанковим мистецтвом, що виявилося в листах, які одержує ПФ Бюро. Основоположник Пласту д-р О. Тисовський —Дрот пише таке: „Ціню це видання, як забезпечення українського права власности на цей рід (т. є. писанкового — ПФБ) мистецтва й охорону перед наслідуванням і присвоюванням іншими..."

Автори листів чужинці висловлюються з правдивим подивом про наші писанки та признанням про оригінальне і гарне видання марок. Для замериканізованих жінок українського роду, ці писанки на марках є правдивим єшан-зіллям, і тому вони замовляють цілі аркуші, щоб їх оправити в скло і рами і завісити на почесному місці у своїх домах. Інтересний лист дістало ПФБ від директора „Музею етнографії і швайцарського етнографічного музею" (така офіційна назва музею) в Базелі. Він пише „... Я вже маю в музею збірку українських писанок і мушу признатися, що ваші марки викликують в мене те саме незвичайне почування (як і писанки — ПФБ) для високомистецьких, народних не софістичних, зразків, взорів і кольорів писанок, які я просто подивляю..." Далі в листі він пише, що згадувана збірка має 1,500 наших писанок і він хоче її поповняти новими зразками, тому просить поінформувати його про ціни писанок і про спосіб пересилки їх до Швайцарії.

Так ми за допомогою пластових марок з писанками довідуємося, яку велику пропаґандивну роботу виконує наше народне мистецтво і ще раз переконуємося, що ми не знаємо всіх скарбів творчости людського духа, де зберігаються і наші народні мистецькі скарби.

ПФБюро

У летунській катастрофі в Італії згинуло 68 осіб

Рим. — Великий чотиримоторовий американський транспортовий літак лінії „Транс Ворльд Ейрлайнс" загорівся в повітрі в минулу п'ятницю о год. ½ 1. попол. нюйоркського часу і зараз потім буквально розлетівся. Катастрофа сталась у висоті 2.000 стіп. Кадовб, що впав в недалекій віддалі від одного сільського господарства, розбився в дребезги та був окутаний полум'ям, так, що пожежна сторожа, яка наспіла в 15 хвилин після катастрофи, не могла дістатись до кабіни. У літаку було 59 пасажирів і 9 членів залоги. Всі вони згинули. Між жертвами 34 американці. Катастрофа сталась над селом Ольджіяте Ольона за 20 миль на південний захід від Міляно і за 9 миль від міжнародного летовища Мальпена. Літак летів із Атен до Шикого та зупинився подорозі в Римі і в Міляно, щоб зупинитись в наступному етапі — Парижі. Катастрофа скоїлась швидко після того, як на згаданому летовищі в Мальпені літак набрав пальне. Причина катастрофи невідома, але в тому часі несподівано настала громовиця. Проте речники даної летунської компанії заявили, що не було ще випадку, щоб від удару грому запалився будь-коли такий великий літак. На місце катастрофи американські й італійські власті переводили слідство. Це одна з найбільших катастроф в історії пасажирського летунства. Цю трагедію спостерігали з землі тисячі осіб у густо заселеному обширі Міляно і поліція, шпиталі та пожежні сторожі дістали негайно повідомлення з різних сторін. Однак будь-яка рятункова акція була неможлива.

Шведський боксер тяжкої ваги І. Йоганссон став світовим чемпіоном

Ню Йорк. — 26-річний шведський боксер Інґемар Йоганссон в Ню Йорку на стадіоні „Єнкі" при 30,000 глядачах 7-кратно збив і остаточно в третій рунді переміг американського боксера Ф. Паттерсона і здобув титул світового чемпіона тяжкої ваги. Його удари правою рукою були такі сильні немов удари важкого молота, і за кожним разом Патерсон падав на землю а 30,000 глядачів роз'являли роти з подиву. І так швед Йоганссон, недоцінений американськими спортовими референтами, став першим скандинавцем, який здобув чемпіонат важкої ваги, і першим не-американцем, який здобув цей титул впродовж останніх 25-ох років. У Стокгольмі люди цілу ніч не спали, щоб слідкувати за радіовими передачами про цю боротьбу, а після перемоги Йоганссона на вулицях танцювали з радости. Коло 3-ох мільйона людей, й половина шведського населення, цілу ніч слухали радія, слідкуючи за цими змаганнями.

Промисловець остерігає проти втечі американського капіталу закордон

Ню Йорк. — Президент компанії „Кросс' заявив, що є „дуже шкідливим" те, що американський капітал втікає закордон, а з ним виїздять із ЗДА також фахові робітники. "Будова американських фабрик закордоном на те, щоб можна було конкурувати з закордонною продукцією, яка є деколи дешевша від американської, — створює проґалини в нашій продукції, і може бути перешкодою в нашому майбутньому економічному рості". Презедент Ральф. Е. Кросс підкреслив, що між витратою грошей на розбудову промислу і економіч. силою країни існує причиновий зв'язок і сказав: „Створення варстату праці для одної робітничої сили коштує від 12,500 до 15,000 долярів, а втримання того варстату вимагає 500 долярів річно". Щоб дати працю 500,000 нових робітників, які кожного року прибувають на ринок праці, треба б витрачати річно по 40 більйонів долярів на будову фабрик і машин. Коли ж ці суми почнемо видавати на розбудову фабрик закордоном, тоді втратимо джерела прибутків у ЗДА, де також зменшаться і податки від прибутків. Президент Кросс закликає американців, щоб при допомозі технології зменшили кошти продукції в ЗДА і тоді щоб конкурували із закордоном товарами, що їх випродукували американські руки на американській землі.

Совєти протестують проти вибирання в Берліні президента Зах. Німеччини

Бонн. — Совєтський уряд розіслав до трьох західніх великодержав і до Західньої Німеччини ноти протесту проти того, щоб вибори президента Німецької Федеративної Республіки переводити в західньому Берліні. Совєти вважають, що цей акт, ведений під час того, як у Женеві ще не закінчена конференція міністрів закордонних справ, ускладнить та погіршить міжнародну ситуацію і шанси успіху Женевської конференції. Речник американського державного департаменту змісця відкинув совєтську ноту, ствердивши, що в 1954 році вибрано також в західньому Берліні західньо - німецького президента і Совєти тоді не протестували і що щороку в Західньому Берліні відбуваються маніфестаційні засідання західньо - німецького парляменту, та Совєти ніколи проти цього не застерігались. Зрештою, всі західні держави стоять на становищі, що місце вибору західньо - німецького президента — це внутрішня справа Західньої Німеччини. 1-го липня ц. р. в західньому Берліні мають відбутись вибори нового президента, при чому виборцями є 519 членів західньо - німецького пралямента плюс 519 делеґатів, вибраних парляментами союзних німецьких країн.

Пресовий секретар совєтської амбасади в Бірмі вибрав свободу

Рангун. — Пресовий секретар совєтської амбасади в столиці Бірми Рангуні, 27-річний Александер Юрієвич Казначеєв, втік до американської амбасади в Рангуні та просив дати йому тимчасове схоронище в амбасаді і признати право політичного азилю. Казначеєв написав широку заяву, в якій гостро таврує совєтський режим, опертий на терорі, підривній роботі та поліційних методах. Він стверджує, що його зверхники примушували його шпигувати власних товаришів праці в амбасаді та доносити на своїх приятелів бурмійців. Врешті він зненавидів відносини в совєтській амбасаді і цілий совєтський режим. В бурмійській і західній пресі оприлюднено широку заяву Казначеєва з датою 24-го червня ц р. Недавно совєтська амбасада в Бірмі була тереном скандалу, бо військовий атташе полк. Міхаїл Стриґін, перевезений хворим до шпиталю, висловився зневажливо про совєтський режим. Поки він встиг відкликатись до права азилю, совєтські посіпаки схопили його. Він даремне пробував покінчити самогубством, коли вискочив вікном. Його і його дружину силоміць посадили на совєтський літак та відіслали до Москви. Американський амбасадор в Бірмі повідомив уряд Бірми про аферу Казначеєва. Він уже відлетів американським літаком у невідомому напрямку. Оця втеча Казначеєва тим для большевиків прикріша і тим характеристичніша для відносин під Совєтами, що Казначеєв народився вже за совєтського режиму і належав до панівної, добре ситуованої совєтської бюрократичної верстви. Він скінчив Інститут для міжнародних справ у Москві, плавко володів англійською і ще іншими мовами і мав перед собою кар'єру в совєтській дипломатії. Однак — як видно — волів з неї зрезиґнувати в користь свободи.

В Ізраїлі криза з приводу продажу зброї Західній Німеччині

Єрусалим. — В Ізраїлі ціле населення порушене ревеляціями про договір, що його Ізраїль підписав ще в березні цього року з Західньою Німеччиною на доставу Німеччині 250.000 протитанкових гранат, що їх начеплюються до ручних крісів, — на суму 3,300.000 долярів. Подробиці тієї трансакції були в Ізраїлі та у широкому світі невідомі аж до минулого тижня, коли два жидівські часописи передрукували з західньо-німецького журналу „Дер Шпіґель" статтю на цю тему. Ізраїльський прем'єр Бен Ґуріон признав правдивість тієї вістки та став рішуче в обороні того договору. Він заявив, що головні дві політичні партії, які становлять парляментарну коаліцію, дали в кінцем минулого року свою згоду на цю трансакцію. Ізраїль, мовляв, повинен розрізняти минулу Німеччину від теперішньої Німеччини і брати під увагу, що теперішня західня Німеччина живе у приязні з Францією, найближчим союзником Ізраїлю, та належить до західнього бльоку НАТО. Замовлення, що його зробила Західня Німеччина у фабриках зброї Ізраїлю, є — казав Бен Ґуріон — доказом вищости ізраїльської зброєнево ї продукції над продукцією інших західніх країн. Жидівське громадянство в Ізраїлі і широкому світі поділилось в цій справі на два табори, — тих, що виправдують Бен Ґуріона, і тих, що засуджують цю трансакцію, як нібн маніфестацію жидівсько-німецької приязни та забуття жидами їхньої трагедії з часу останньої війни.

Сенатська комісія підтримує урядовий проєкт зменшити армію до 870,000

Вашингтон. — Сенатська підкомісія для видатків на оборону більшістю 8 до 4 голосів погодилася на урядовий проєкт, щоб стан армії виносив 870,000 вояків, а не як проєктували в Палаті 900,000 вояків, або аж повний мільйон, як цього бажали б провідники армії. Давніше Сенат був за те, щоб не зменшувати стану армії до 870,000, але тепер сенатори, члени підкомісії вкдатків на оборону, змінили своє становище, і погодилися на число 870,000. Голова цієї підкомісії сенатор - демократ Денніз Шовез сказав, що представники армії на повній комісії домагатимуться збільшити стан армії, але, на його думку, сенатори на це не погодяться. Але підкомісія ухвалила, щоб Крайова Гвардія складалася з 400,000 ґвардистів, і щоб не зменшувати теперішнього стану армійської резерви, яка виносить 300,000 резервістів. Підкомісія видатків на оборону переглядає всі пункти оборонного бюджету, який виноситиме 38,848,339,000 долярів. Підкомісія вже затвердила видатки в сумі 250,000,000 на модернізацію зброї для армії.

Появилася книжка Ірла Мацо про віце-президента Ніксона

Ню Йорк. — У видавництві „Гарпер" появилася книжка Ірла Мацо, яка називається „Річард Ніксон. Політичний і особистий портрет", і в якій автор на 309 сторінках докладно розказує на основі дбайливо зібраних матеріялів від самого Ніксона про теперішнього віце-президента, що може бути в найближчому році президентом ЗДА. Автор говорить і про неґативні риси Ніксона, але вкінці твердить, що теперішній віцепрезидент „був би одним із найсильніших мешканців Білого Дому, в традиції Рузвелтів", трохи більше ліберальний як Айзенгавер і більше прислухався б до порад інтелектуалів і робітничих провідників. Як Ніксон буде кандидатом в 1960 році, то виборча кампанія буде войовничо - ударна — передбачає автор книжки.

● Цісар Етіопії, Гайле Селяссі, перебуває з офіційними відвідинами в президента З'єдиненої Арабської Республіки Нассера, який приймає його з королівськими почестями. На привітання Нассер передав етіопському монархові найвищий ордер, існуючий в Єгипті, „Нашийник Нілу". Ділова ціль відвідин — переговорити справу кордону краю Сомалі, що має стати в 1960 р. самостійною державою, та користування водами Нілу.

• РОЗШУКИ •

Луць КУЦМИДА, син Миколи, з с. Насічне, пов. Лісько, Зах. Україна, пошукує свою сестру ХРИСТИНУ.

Хто знав би про неї, або вона сама, проситься ласкаво писати на адресу: — Wasyl KUCMYDA, 616 Highland Avenue, Benton Harbor, Michigan, USA

Заграничні часописи проситься про передрук цього оголошення.

Пані Анна Гарасимович Юліянівна СТРИНСЬКА!

Подайте свою адресу для Родички з Бучаччини. Пишіть: A. LUCIW, 110 N. 8th Street, Brooklyn, N. Y.

Посмертна згадка

Иосиф КУЗІВ, член 204 Відд. УНСоюзу в Ню Йорку, помер 27-го червня 1959 р. Покійний народився 1901 р. в селі Слобода, пов. Бережани, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Марію, сина Романа, доньку Надію Штогрин, зятя та 6 внуків. Похорон відбудеться в середу, 1-го липня 1959 р., з пох. заведення П. Яреми до церкви св. Юра при 7-ій вул. в Ню Йорку, опісля на цвинтар Сант Чарлс, Лонг Айленд. — В. И. П.!

В. Гасій, секр.

ТАРЗАН, ч. 4,282. Нова потвора.

Його первобутнє серце гупало в тріюмфі і Тарзан перед трупом викрикував свого роду виклик... перемоги самця мавп!

Потворний крик пролунав по пустинних пісках. Всі тварюки пустині задрижали, гадаючи, що нова потвора вілзла до їх володінь.